

Bestuursovereenkomst Groene Hart

Met deze bestuursovereenkomst willen de ondertekenaars recht doen aan de identiteit van het Groene Hart, de mensen die zich ermee verbonden voelen en de bestuurlijke samenwerking in het gebied. De bestuursovereenkomst is bedoeld om meer samen te werken, richting te geven en te inspireren. En bevat afspraken om op terug te vallen, als we elkaar in de dagelijkse hectiek dreigen kwijt te raken. Afspraken die ervoor zorgen dat de som meer is dan de delen. Afspraken om 'thuis' te laten lezen, zodat onze achterban weet waaraan wij als ondertekenaars ons willen verbinden. De bestuursovereenkomst is bedoeld om regionaal werken te faciliteren. Mochten de afspraken in de overeenkomst niet tot oplossingen leiden, dan hebben wij de bestuurlijke verhoudingen binnen het Huis van Thorbecke om op terug te vallen.

Uitgangspunten:

Algemeen

- De voorliggende bestuursovereenkomst is zelfbindend, elke ondertekenende partij committeert zich aan de afspraken en de werkwijze die zich kenmerkt door op overeenstemming gericht overleg.
- De ondertekenende partijen worden aangeduid met Partijen of wij. Het is mogelijk om na de inwerkingtreding aan te sluiten bij deze overeenkomst.
- De Partijen werken opgaven gestuurd en gebiedsgericht en zoeken daarbij actief samenwerking met betrokken maatschappelijke partners.
- Deze bestuursovereenkomst is een nadere uitwerking van de samenwerkingsafspraken in het kader van de Nationale Omgevingsvisie voor het NOVI-gebied Groene Hart. De overeenkomst kan op termijn worden aangevuld met een nadere inhoudelijke uitwerking van de afspraken.
- Deze bestuursovereenkomst is zes jaar geldig van het moment van ondertekening (begin 2022). Deze periode geeft borging en continuïteit. Na twee jaar wordt de bestuursovereenkomst geëvalueerd en zo nodig herzien.
- De afspraken gaan over:
 1. de ruimtelijke opgaven in het Groene Hart en
 2. de wijze waarop wij samen werken aan de ruimtelijke opgaven.

1. Ruimtelijke afspraken

Urgentie (het hart van Holland onder zeeniveau)

- Nederlanders hebben te maken met grote veranderingen. Klimaatverandering en verlies aan biodiversiteit zijn grote opgaven. De impact van deze veranderingen is groot, ook op het grondgebied van het Groene Hart. De betrokken overheden willen, naast het realiseren van de internationale klimaat- en biodiversiteitsdoelen, de groene identiteit en het zelfstandig woon-werk en leefgebied van het Groene Hart vernieuwen en versterken. De vier overheidslagen vinden het daarom van groot belang om gezamenlijk te werken aan een toekomstbestendig Groene Hart.

- Uit eerdere studies en beleidsdocumenten zijn drie essentiële gebiedseigenschappen van het Groene Hart benoemd. Dit zijn: de bodemgesteldheid, het watersysteem en de landschappelijke kwaliteit, die randvoorwaardelijk zijn voor ruimtelijke opgaven. De drie gebiedseigenschappen zijn niet statisch maar hebben ieder een eigen ontwikkelrichting:
 - Het stabiliseren van veenbodems (remmen bodemdaling, reduceren CO2 uitstoot, verzilting voorkomen);
 - Het robuust inrichten van het watersysteem, zodat dit de veenbodems optimaal kan bedienen;
 - Het door ontwikkelen van waardevolle gebiedskenmerken, zodat het karakter van het Groene Hart herkenbaar blijft.
- De Partijen erkennen de drie gebiedseigenschappen en stellen deze en de ontwikkelrichting die zij nodig hebben centraal bij het ontwikkelen van ruimtelijke opgaven in het Groene Hart. De vitaliteit van de landbouw en meer algemeen de kwaliteit van de leefomgeving in het landelijk gebied staan onder druk. Er ligt een meervoudige problematiek van stikstofdepositie, uitstoot van broeikasgassen, watertekorten, biodiversiteitsverlies, bodemdaling, tekortschietende waterkwaliteit en verzilting. Om deze reden is het Groene Hart tevens opgenomen als voorbeeld gebied in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) dat zich richt op een toekomstbestendige ontwikkeling van het landelijk gebied. Hoewel de landbouwtransitie een belangrijke rol speelt in het Groene Hart worden alle ruimtelijke opgaven integraal meegenomen; denk aan woningbouw, bedrijfsterreinen, mobiliteit, energietransitie, natuurontwikkeling en recreatieve voorzieningen. Wij spreken af om waar nodig integraal, grensoverschrijdend, gebiedsgericht en opgaven-gestuurd te werken.

Ontwikkelingsgericht (niet de vraag of het Groene Hart verandert maar hoe)

- De Partijen creëren ruimte, zowel fysiek als mentaal en instrumenteel, voor de grote opgaven zoals het tegengaan van bodemdaling, het ontwikkelen van een robuust watersysteem, de transitieopgave richting toekomstbestendige duurzame landbouw (waaronder kringlooplandbouw), het verbeteren van de natuurwaarde, de transitie naar duurzame energie en het bevorderen van een gezonde leefomgeving/wonen. Hierbij wordt zorgvuldig gekeken naar ruimtelijke kwaliteiten uit het verleden en heden om deze door te ontwikkelen in het Groene Hart.
- De Partijen werken op verschillende schaalniveaus. Wij bezien het gehele Groene Hart, wij onderscheiden deelgebieden binnen het Groene Hart en zoomen in tot polderniveau of vergelijkbaar schaalniveau. Wij zoeken daarbij nieuwe oplossingsrichtingen door de ruimtelijke schalen heen (de taart vergroten)
- Om ruimtelijke keuzen voor de korte termijn te kunnen maken, ontwikkelen wij gezamenlijk lange termijnperspectieven voor de bovengenoemde drie gebiedseigenschappen. Door te weten welke lange termijn ontwikkeling wenselijk zijn, voorkomen wij lock-ins. Voor de lange termijnperspectieven maken wij zoveel mogelijk gebruik van bestaand materiaal. Wij hanteren de drie afwegingsprincipes uit de NOVI:
 - Combinaties van functies gaan voor enkelvoudige functies
 - Kenmerken en identiteit van een (deel)gebied staan centraal
 - Afwentelen wordt voorkomen,

en werken deze drie gebiedsgericht uit

- Wij realiseren ons dat de drie gebiedseigenschappen strijdig kunnen zijn (bijvoorbeeld bodemdaling remmen versus kenmerkendheid van het gebied). Wij spreken daarom af dat wij optredende dilemma's met elkaar bespreken en voor het omgaan met dilemma's een voorkeursvolgorde voor ontwikkelingen in het Groene Hart uitwerken. Deze uitwerking zien wij als een nadere invulling van de NOVI-voorkeursvolgordes.
- Gezamenlijk werken wij een set aan doelen voor het Groene Hart uit. Bij gebiedsontwikkelingen beschrijven wij aan welke doelen voor het Groene Hart de gebiedsontwikkelingen bijgedragen.

2. Samenwerk afspraken

Wat doen wij al en gaan wij mee verder

- De Groene Hart samenwerking bestaat al decennia: agenderen, informeren en inspireren typeren de samenwerking. Deze samenwerking wordt voortgezet en geïntensiveerd.
- Onderzoek en kennisontwikkeling op het schaalniveau van het Groene Hart is de afgelopen jaren uitgezet en wordt gecontinueerd c.q. aangevuld. Denk aan het ontwerpend onderzoek bodem, water, landgebruik, energietransitie en de biografie Groene Hart.
- Verstedelijkingsstrategieën, de Regiodeal Groene Hart en Regionale Veenweidestrategieën zijn lopende trajecten. Deze en andere lopende trajecten functioneren eigenstandig en worden niet overgedaan of overgenomen. We werken eraan om de trajecten beter te verbinden.
- Door de werkwijze van samenwerken, kennis ontwikkelen en verbinden kunnen we opties in beeld te brengen, samenhang zichtbaar te maken en kennis over landschap-inclusieve perspectieven samen te brengen. Op deze manier maken wij producten die een richtinggevende rol in bestuurlijke processen kunnen krijgen, als ware het een buitenboordmotor, gebruikmakend van bottom-up kennis uit (lopende) gebiedsprocessen.

Meerwaarde Bestuursovereenkomst Groene Hart,

- Het Bestuurlijk Platform Groene Hart voelt zich verantwoordelijk voor de toekomst van het Groene Hart als geheel. In het Bestuurlijke Platform Groene Hart zijn de verantwoordelijke overheden (waterschappen, provincies, gemeenten en rijk) vertegenwoordigd, hier kunnen onderstaande afspraken besproken en geconcretiseerd worden.
- De Partijen gaan uit van open processen waarin wij relevante informatie met alle partners tijdig delen. Dit betekent dat wij voornemens tot ruimtelijke ontwikkelingen in het Groene Hart in een vroegtijdig stadium met elkaar delen. Wij werken uit op welk detailniveau wij informatie delen en hoe wij de informatie ontsluiten. Daarmee bieden wij elkaar de gelegenheid om de integraliteit van de ontwikkelingen te versterken en voorkomen wij dat wij elkaar verrassen.
- Wij zetten ons maximaal in om gezamenlijk tot keuzen voor lastige, (deelgebied overstijgende) opgaven te komen. De gezamenlijke gekozen richting die wij in het Bestuurlijk Platform Groene Hart toelichten en presenteren, leggen wij als voorkeursoptie neer in ons

eigen bestuurlijk gremium (algemene vergadering, gemeenteraad, staten of TK). Dit in de overtuiging dat dit de voordeligste/beste keus is voor het Groene Hart of een deelgebied hiervan. Ook de hier afgesproken werkwijze delen wij met ons eigen bestuurlijk gremium, zodat wij de werkwijze optimaal kunnen benutten en ons 'thuisfront' niet verrassen.

- Wij spreken af dat, als er verschillen van inzicht ontstaan, wij zo snel mogelijk het gesprek aan gaan. Mocht een deelnemend democratisch orgaan niet kunnen instemmen met de voorgestelde keuze, dan geeft dit orgaan dit aan voorzien van argumenten (comply or explain).
- Als er een belangenconflict ontstaat wordt de voorkeursvolgorde gehanteerd dan wel teruggevallen op de vastgelegde rollen en verantwoordelijkheden.

Een nieuwe werkwijze

- Wij erkennen dat alle overheidslagen noodzakelijk zijn om de inhoudelijk afspraken te doen slagen. Wij werken samen op basis van gelijkwaardigheid en partnerschap.
- Wij werken samen aan het ontwikkelen van een nieuwe werkwijze – een werkwijze die bijdraagt aan het realiseren van de gestelde opgaven en die recht doet aan ieders verantwoordelijkheid.
- Vanuit de gevoelde verantwoordelijkheid voor het gehele Groene Hart denken wij allemaal mee over de ontwikkeling van het Groene Hart als geheel, ook als het niet ons eigen grondgebied betreft. Wij stellen immers de opgave centraal. Deze opgave kan de formele grondgebieden overstijgen.
- Betrokkenheid van alle bestuurslagen vraagt om inbreng van eigen initiatieven. Wij zijn bereid om initiatieven op verschillende schaalniveaus te bespreken en zo nodig aan te passen.
- Wij spreken elkaar rechtstreeks aan op prestaties, het nakomen van thematische afspraken en de afspraken in deze bestuursovereenkomst.
- Met het ondertekenen van deze bestuursovereenkomst spreken we commitment naar elkaar uit. We gaan elkaar helpen en ondersteunen. Verschillen tussen gebieden kunnen tot verschillende keuzes leiden. Het is belangrijk om daar het partnerschap op te zoeken en elkaars verschillen te respecteren.
- De vier overheidslagen in het Groene Hart werken vanuit de één overheidsgedachten. Partijen buiten de overheid mogen verwachten dat de overheden eenduidige opvattingen hebben over de wenselijke ontwikkelingen voor het Groene Hart en als partners gezamenlijk aan het realiseren van de wenselijke ontwikkelingen te werken. Wij dragen geen bevoegdheden over. Iedere overheid functioneert vanuit de eigen rol en taakopvatting.

Van overleg naar realisatie

- Wij spreken af dat wij een verdere uitwerking maken van passend instrumentarium om; gebiedsgericht, integraal, innovatief en gericht op co-creatie ontwikkelingen te kunnen realiseren. De Regionale Investeringsagenda (RIA) maakt hier integraal onderdeel van uit.
- Wij maken nadere afspraken over experimenteerruimte om bevindingen in de gebiedsprocessen te kunnen doorgronden en te komen tot versnelling en/of verbetering. De mogelijkheden van gebundelde financiering behoort hiertoe.
- Per concrete gebiedsgerichte opgave vormen wij als bestuurlijke én maatschappelijke partijen een passende coalitie.

- Vanuit gezamenlijk overzicht over deze gebied-specifieke opgaven organiseren wij op de juiste bestuurlijke schaal het maken van passende politiek-bestuurlijke afwegingen over kwesties en keuzes die het gebied overstijgen.

Partijen

1. De Staat der Nederlanden, te dezen vertegenwoordigd door de Minister(s) van
2. De Provincie Zuid-Holland, te dezen vertegenwoordigd door gedeputeerde ..., de Provincie Utrecht, te dezen vertegenwoordigd door gedeputeerde..., de Provincie Noord-Holland, te dezen vertegenwoordigd door gedeputeerde ...
3. Waterschap X, te dezen vertegenwoordigd door ..., Waterschap Y, te dezen vertegenwoordigd, etc.
4. Gemeenten X,

Ten slotte

Direct na ondertekening treedt de bestuursovereenkomst in werking.

Deze overeenkomst betreft een intentie; zonder juridische afdwingbaarheid.